

Nr 66.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel eller trafikmedel; given Stockholms slott den 16 februari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Anders Örne.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

1:o.

I skrivelse den 15 september 1922 har generalpoststyrelsen gjort framställning om understöd åt vissa å postångfartyget »Öland» anställda personer. Till stöd härför har styrelsen i huvudsak anfört följande:

*Understöd
åt kaptenen
friherre C.
Gyllenstierna,*

styrmannen
A. T. Johans-
son och lång-
lotsen K. F.
Eriksson.
General-
poststyrelsen.

På initiativ av 1882 års riksdag åtog sig statsverket att sörja för regelbunden förbindelse under vintertiden mellan Öland och Sveriges fastland, och denna trafik hade sedan år 1884 uppehållits genom postverkets försorg medelst det isbrytarfartyg, benämnt postångfartyget Öland, som för kronans räkning år 1883 byggdes å Bergsunds mekaniska verkstad. Postångfartyget, som i sagda trafik tidigare uppehållit förbindelse mellan å ena sidan Kalmar och å den andra Borgholm, Färjestaden och Stora Rör, hade sedan Ölandsjärnvägarnas tillkomst endast trafikerat traden Kalmar—Färjestaden med en seglationssäsong omfattande allt hitintills månaderna december—april.

Sommartrafiken till och från Öland ombesörjdes till huvudsaklig del av ångfartygsaktiebolaget Kalmarsund, och från detta bolag hade under år 1922 anbud gjorts att övertaga jämväl vintertrafiken.

I anledning härav beslöt Kungl. Maj:t den 12 maj 1922, att anbudet icke skulle föranleda åtgärd, men förutsatte samtidigt, att generalpoststyrelsen skulle genom nedbringande av postångfartyget Ölands driftkostnader samt lämpliga åtgärder i övrigt söka ernå ett i möjligaste mån ekonomiskt gynnsamt resultat av nämnda fartygs trafik. Beträffande en av styrelsen i detta sammanhang gjord framställning om utsträckande av postångfartygets seglationssäsong bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen att vidtaga de förändringar härutinnan, som kunde finnas av förhållandena påkallade.

Generalpoststyrelsen planerade också trafikens utsträckande och hade, för att äga fullt fria händer vid trafikens omläggning, i vederbörlig tid uppsagt den personal, som hittills varit mera fast anställd å postångfartyget, befälhavare, styrman, maskinist och långlots. En utökning av trafiken måste nämligen komma att ställa långt större krav på befäl och manskap än hittills, i det att den förlängda säsongen främst komme att omfatta ytterligare en höstmånad med beräknad stor fraktrafik. Då vintertrafiken i övrigt krävde ett synnerligen uthålligt arbete, enär det här gällde att även under de svåraste is- och väderleksförhållanden uppehålla en regelbunden trafik, torde icke kunna begäras, att hittillsvarande personal skulle på äldre dagar mäktat fullgöra en än mer pressande tjänstgöring än den de hittills fått underkasta sig.

Då styrelsen alltså på grund av vederbörandes ålder icke ansåge sig vid nu förestående omläggning av trafiken böra i tjänst vidare anställa befälhavaren, kaptenen i flottans reserv friherre Carl Gyllenstierna, styrmannen Anders Theodor Johansson och långlotsen Karl Fredrik Eriksson, vore styrelsen emellertid av den mening, att de borde med hänsyn till lång och väl vitsordad tjänstgöring vid sin avgång tillerkännas understöd till lämpliga belopp för sin framtida bärning.

Kaptenen Gyllenstierna, vilken vore född den 18 augusti 1860, hade, jämlikt med honom upprättat kontrakt, löpande per år, innehaft befattningen såsom befälhavare å ångfartyget Öland alltsedan den 1 juli 1907, eller i 15 år. I egenskap av befälhavare hade han, förutom fri kost — för vilken förmån under sista seglationsperioden till restauratrisen å ångfartyget utbetalts 3 kronor per dag — åtnjutit *dels* månadslön, utgående ursprungligen med 250 kronor men sedermera, från den 1 juli 1917, med 300 kronor under tiden från och med en halv månad förrän seglation med fartyget börjat å anvisad trafikled till och med en halv månad efter det fartyget lämnat trafikleden, samt med 150 kronor för den övriga delen av året, *dels* tjänstgöringspenningar till belopp av 1 krona för varje tur från Kalmar till Öland och åter, *dels* ock tio procent av fartygets inkomster för passa-

gerare och gods (s. k. kaplake). Gyllenstiernas sammanlagda inkomster, inberäknat förmånen av fri kost, hade för sista seglationsperioden uppgått till, i runt tal, 10,200 kronor.

Enligt inhämtad upplysning åtnjöte Gyllenstierna pension och fyllnads-pension i egenskap av f. d. kapten vid kungl. flottan med tillhoppa 2,720 kronor för år, varå utginge dyrtidstillägg enligt gällande grunder.

Genom den skeddä uppsägningen från befattningen som befälhavare å postångfartyget Öland, vilken uppsägning träffade Gyllenstierna vid en tidpunkt, då hans ålder torde hindra honom att skaffa sig annan anställning, komme han alltså att lida avsevärd minskning i sina inkomster, men han torde med fullt skäl kunna påräkna, att han vid sin avgång ur postverkets tjänst skulle beredas tillägg till sin pensionsinkomst med skäligt belopp för sin återstående livstid.

Styrelsen tillåte sig erinra om att, jämlikt Kungl. Maj:ts brev till styrelsen den 5 juni 1885, förutvarande befälhavaren å postångfartyget Sofia G. A. Höggren, som tjänstgjort i 26 år och vilkens avlöningsförmåner vid avgången uppgått till 5,642 kronor för år, beviljats en årlig pension av 2,500 kronor.

Med hänsyn till arten och omfattningen av de göromål, som åläge befälhavaren å postångfartyget Öland, torde, enligt styrelsens åsikt, sagda befattning lämpligen kunna närmast likställas med befattningen såsom förste styrman av klass 1 å statens ångfärja. Sistnämnde funktionär, som i den för kommunikationsverkens tjänstemän nu gällande löneplanen vore hänförd till 13 lönegraden, vore berättigad att vid uppnådd pensionsålder (65 år) åtnjuta en pension av 4,200 kronor. Det syntes styrelsen rättvist och billigt, att Gyllenstierna nu vid sin avgång ur postverkets tjänst efter uppsägning från styrelsens sida erhöles så stort tillägg till sin förutvarande pension, att hans sammanlagda pensionsförmåner komme att uppgå till den för en förste styrman av klass 1 bestämda tjänstepensionen. Med användande av en sådan beräkningsgrund skulle den tilläggspension, som eventuellt komme att tillerkännas Gyllenstierna, uppgå till 1,480 kronor för år.

Styrmannen Johansson, som vore född den 30 januari 1859, anställdes 1893 såsom styrman å ångfartyget Öland och hade sedermera oavbrutet eller i 29 års tid innehaft denna befattning. För sista seglationsperioden hade Johansson uppburit *dels* lön av 140 kronor per månad under den tid, han tjänstgjort å fartyget, samt 100 kronor per månad under den tid, han icke varit i tjänstgöring, *dels* tjänstgöringspenningar med 1 krona per tur från Kalmar till Öland och åter, *dels* ock fri kost, som utgått med 3 kronor per dag. Johanssons förenämnda avlöningsförmåner hade under sagda seglationsperiod sammanlagt uppgått till omkring 2,300 kronor. Härförutom hade han å den fasta lönen uppburit dyrtidstillägg enligt för befattningshavare i statens tjänst fastställda grunder, varjämte han utbekommit ersättning för övertidsarbete jämlikt gällande bestämmelser.

Enligt vad styrelsen inhämtat från vederbörande taxeringsmyndighet, åtnjöte Johansson, utöver sin avlöning från postverket, inkomst av kapital med 2,787 kronor samt inkomst av arrende med 834 kronor, däri inberäknat förmånen av fri bostad och naturaförmåner. Vidare ägde Johansson å Öland genom arv å hustruns sida förvärvat fastighet, taxerad till 18,000 kronor och intecknad för 4,500 kronor. Johanssons till synes jämförelsevis goda ekonomiska ställning borde dock, enligt styrelsens förmenande, icke giva anledning till att understöd skulle förvägras honom, så mycket mindre som han vid sin framskridna ålder

icke torde bliva i tillfälle att vinna någon annan anställning såsom styrman eller dylikt.

Långlotsen Eriksson, som på grund av försvagad synförmåga och avtagande kroppskrafter önskat att icke erhålla förnyat uppdrag såsom långlots å postångfartyget Öland, vore född den 16 maj 1861. Han hade under en tid av 32 år tjänstgjort å sagda fartyg såsom matros från och med hösten 1890 till år 1905, därefter såsom rorgångare till år 1917 samt från och med sistnämnda år såsom långlots. För sitt arbete ombord å fartyget hade Eriksson erhållit gott vitsord. I avlöningsförmåner hade han för sista seglationsperioden uppburit *dels* lön av 42 kronor i månaden under den tid han varit å fartyget inmönstrad, *dels* tjänstgöringspenningar med 1 krona per tur från Kalmar till Öland och åter, *dels* ock förmån av fri kost, beräknad till 3 kronor per dag under samma tid. Hans sammanlagda avlöningsförmåner av förenämnda slag hade för sista seglationsperioden uppgått till i runt tal 1,100 kronor. Dessutom hade han uppburit dyrtidstillägg, vilket under seglationsperioden 1921—1922 utgått med 88 kronor för månad, ävensom övertid ersättning enligt gällande bestämmelser. Vederbörande kommunalnämndsordförande hade intygat, att Eriksson, som hade hustru och två hemmavarande barn att försörja, å hemorten i Vaddö i Stockholms län ägde en hemmansdel, varav han dock ej kunde livnära sig, varför han vore i behov av största möjliga understöd.

Med anledning av nu ifrågasatt understöd åt förenämnde Johansson och Eriksson tilläte sig styrelsen erinra om att med dem jämställda befattningshavare å postångfartyget Öland förut beviljats understöd. Så hade årliga understöd beviljats av 1896 års riksdag åt förre långlotsen Erik Wicklund, som kunde räkna 26 tjänstår, med 300 kronor och av 1917 års riksdag åt förre långlotsen Anders Gustaf Eriksson, som tjänstgjort omkring 30 år, med 400 kronor, och hade understödsbeloppen utgjort omkring en tredjedel av deras avlöningsförmåner vid avgången ur postverkets tjänst eller respektive omkring 890 och 1,100 kronor.

Enligt denna beräkningsgrund skulle sålunda Johansson och Eriksson vara berättigade att erhålla understöd i belopp av, till avrundade tal, 800 respektive 400 kronor.

Med stöd av det anförda hemställer styrelsen om utverkande av riksdagens medgivande, att bemälda personer måtte från 1923 års ingång under sin återstående livstid åtnjuta årliga understöd, att utgå av postmedel, Gyllenstierna med 1,480 kronor, Johansson med 800 kronor och Eriksson med 400 kronor.

Statskontoret.

I infortrat utlåtande den 1 november 1922 har statskontoret anfört:

Statskontoret, som ansåge det skäligt, att nu ifrågavarande personer tillerkändes någon pension av statsmedel, hade intet att erinra mot de för Johansson och Eriksson föreslagna pensionsbeloppen. Vad beträffade Gyllenstierna, så enär den honom år 1917 tillerkända avlöningsförhöjningen å 300 kronor för år torde böra betraktas såsom dyrtidstillägg, borde man vid beräkning av hans pension utgå från ett belopp av 9,900 kronor. Med hänsyn till att Gyllenstierna såsom f. d. officer vid flottan åtnjöt pension med 2,720 kronor torde pensionsbeloppet för befattningen å postångfartyget Öland icke böra bestämmas till högre belopp än det, som i betraktande av militärpensionen skulle hava tillkommit honom,

därest hans nu ifrågavarande tjänst varit förenad med pensionsrätt enligt lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension. Med tillämpning av denna lags bestämmelser skulle pensionsunderlaget för honom utgjort $\frac{2}{3}$ av 9,900 kronor, och då han endast kunde räkna 15 tjänstår, skulle pensionen, under antagande att antalet för oavkortad pension erforderliga tjänstår för sökanden skulle hava utgjort 30, hava minskats med hälften. Vidare skulle, med hänsyn till militärpensionen, endast $\frac{1}{3}$ hava utgått av vad som eljest skulle hava tillkommit honom.

På grund härav torde pensionen böra bestämmas till $9,900 \times \frac{2}{3} \times \frac{15}{30} \times \frac{1}{3}$ eller sålunda 1,100 kronor.

Det synes mig billigt, att ifrågavarande personer vid sin avgång ur postverkets tjänst tillerkännas årliga understöd för sin återstående livstid. Beträffande storleken av dessa understöd har jag intet att erinra mot de för styrmannen Johansson och långlotsen Eriksson föreslagna beloppen, då de beräknats i enlighet med grunder, som tidigare i liknande fall tillämpats. Vad åter angår kaptenen friherre Gyllenstierna, ansluter jag mig till statskontorets mening, och torde alltså understödet till honom böra bestämmas till 1,100 kronor.

Departement-
schefen.

Med hänsyn härtill och då ifrågavarande personers anställning i postverket upphört före ingången av år 1923 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att befälhavaren å postångfartyget »Öland», kaptenen friherre Carl Gyllenstierna, styrmannen å nämnda fartyg Anders Theodor Johansson och långlotsen å samma fartyg Karl Fredrik Eriksson må från och med den 1 januari 1923 under sin återstående livstid åtnjuta årliga understöd, att utgå av postmedel, friherre Gyllenstierna med 1,100 kronor, Johansson med 800 kronor och Eriksson med 400 kronor.

2:o.

Vidare har generalpoststyrelsen i skrivelse den 4 oktober 1922 hemställt om understöd åt tillfälliga kontorsbiträdena hos styrelsen Emma Kristina Öberg, född Carlsdotter, och Karolina Dorothea Medéus, född Bosell. Härvid har styrelsen i huvudsak anfört:

Understöd åt
tillfälliga
kontorsbiträ-
dena hos
generalpost-
styrelsen E.
K. Öberg och
K. D. Medéus.
General-
poststyrelsen.

Vid behandling i början av år 1921 av spörsmålet om de hos generalpoststyrelsen anställda extra kontorsbiträdenas ställning, hade styrelsen vidkommande tre sådana biträden ansett, att dessa, med hänsyn till att de uppnått den för ordinarie kontorsbiträden stadgade pensionsåldern, 60 år, icke lämpligen kunde anställas som extra ordinarie kontorsbiträden, men att de ej heller kunde uppsägas, då de alla under flera år tjänstgjort i postverket. Dessa tre extra kontorsbiträden,

änkan Emma Adolfina Bratt samt fruarna Öberg och Medéus hade därför förklarats berättigade att tills vidare kvarstå i tjänst såsom tillfälliga kontorsbiträden, intill dess fråga om beredande åt dem av understöd efter avgång ur postverkets tjänst kunde bli av Kungl. Maj:t och riksdagen avgjord. Jämlikt beslut av 1919 och 1921 års riksdagar uppbure Bratt från och med den 1 augusti 1921 ett årligt understöd av 900 kronor.

Beträffande Öberg och Medéus syntes de, med hänsyn till sin höga levnadsålder, icke mera än något år böra kvarhållas i tjänst, varför tiden torde vara inne att upptaga frågan om understöd åt dem efter avgången ur tjänst.

Öberg vore född den 11 mars 1860. Hon hade fast anställning hos styrelsen sedan den 1 januari 1905, då hon anställdes såsom kvinnligt extra biträde. Tidigare hade hon innehaft förordnanden som sorteringsbiträde å styrelsens fjärde byrå tillhopa 3 månader 10 dagar. Hennes sammanlagda tjänstgöringstid skulle alltså med utgången av år 1923 uppgå till $19\frac{1}{3}$ år. Det till henne utgående arvode, som intill utgången av år 1918 icke överskridit 1,400 kronor för år, dyrtidstillägg oberäknat, hade sedan utgjort för tiden $\frac{1}{1}$ 1919— $\frac{30}{100}$ 1920 1,700 kronor för år jämte 225 kronor i ortstillägg och för tiden $\frac{1}{7}$ 1920 tills vidare 2,022 kronor för år, även här dyrtidstillägg oberäknat.

Därest antalet tjänsteår i detta fall uppgått till 30, torde, enligt förut tillämpade grunder, två tredjedelar av detta årsarvode hava kunnat utbetalas i understöd eller 1,348 kronor för år. Då emellertid tjänsteåldern här vore $19\frac{1}{3}$ år, syntes understödsbeloppet böra sättas till $\frac{19\frac{1}{3}}{30} \times 1,348$, d. v. s. till 868 kronor

71 öre, eller avrundat 900 kronor för år.

Öberg, som vore änka efter en postexpeditör, åtnjöte från civilstatens änke- och pupillkassa änkepension med 240 kronor för år, men ägde icke annan inkomst utom sin avlöning från postverket. Hennes tjänstgöring hos styrelsen vore förtjänt av gott vitsord.

Medéus vore född den 27 februari 1859. Hon hade fått anställning hos styrelsen från och med den 1 januari 1906 och tidigare innehaft förordnanden som sorteringsbiträde å generalpoststyrelsens fjärde byrå, tillhopa 2 år och 1 månad. Hennes sammanlagda tjänstetid, räknat fram till utgången av år 1923, uppginge alltså till 20 år och 1 månad. Avlöningen till henne hade utgått på enahanda sätt, som ovan angivits för Öberg. Maximiunderstöd skulle alltså även här vara 1,348 kronor för full tjänsteålder av 30 år. Till Medéus skulle alltså kunna ifrågasättas ett understöd av $\frac{20\frac{1}{12}}{30} \times 1,348$ kronor för år, d. v. s. 902 kronor

41 öre, eller avrundat 900 kronor för år.

Medéus hade tidigare varit gift med en f. d. länsman, vilket äktenskap upplöstes 1897. Hon hade ingen annan inkomst än den hon åtnjöte från postverket. För sin tjänstgöring hos styrelsen förtjänade även hon gott vitsord.

Då det icke vore lämpligt, ur postverkets synpunkt, att kvinnliga tjänstemän kvarhöllas i arbete sedan de uppnått så hög ålder som de ifrågavarande, och då vid utgången av år 1923, när postsparbankens inordnande i postverket antoges vara slutförd, styrelsen torde komma att endast med svårighet kunna placera en icke obetydlig övertalig personal, syntes det önskvärt, att Öberg och Medéus tillerkändes ålderdomsunderstöd, som möjliggjorde, att de vid berörda tidpunkt entledigades.

Styrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att en var av Öberg och Medéus måtte från och med månaden näst efter den, varunder de kunde komma att entledigas ur postverkets tjänst, dock icke tidigare än från och med den 1 januari 1924, av postmedel uppbära ett årligt understöd av 900 kronor.

Statskontoret har i utlåtande den 27 november 1922 anfört:

Statskontoret.

Vid bestämmandet av beloppet av de pensioner, som under de senaste åren beviljats av riksdagen, hade, där detta bestämmande skett med stöd av den avlöning, den pensionerade vid avskedet åtnjutit, såsom utgångspunkt alltid tagits avlöning enligt äldre stater än de för kommunikationsverken och statsdepartementen m. fl. verk nu gällande. För bibehållande av nu rådande enhetlighet i detta avseende och därmed underlättande av arbetet med utbetalandet av de av riksdagen beviljade pensionerna och kontrollen häröver syntes det önskligt, att ifrågavarande pensioner alltför bestämdes med avlöningen enligt äldre stater såsom utgångspunkt.

Det av nu ifrågavarande kontorsbiträden alltifrån den 1 juli 1920 uppburna arvudet, 2,022 kronor, jämte dyrtidstillägg enligt de för definitivt löner reglerade verk gällande grunder motsvarade i det närmaste summan av ett arvode å 1,700 kronor och därpå belöpande dyrtidstillägg enligt de grunder, som vore stadgade för icke definitivt löner reglerade verk. Vid sådant förhållande och då tillika ifrågavarande tjänstemän före den 1 juli 1920, d. v. s. före ikraftträdandet av avlöningsreglementet för kommunikationsverken, uppbure arvoden till just nyssnämnda belopp, 1,700 kronor, syntes goda skäl tala för att taga detta belopp till utgångspunkt vid bestämmandet av deras pension. Det tänkta pensionsunderlaget skulle då utgöra två tredjedelar av 1,700 kronor eller sålunda 1,130 kronor. Pensionerna skulle då bli, för Öberg, som kunde räkna 19 tjänstår, 715 kronor 66 öre, och för Medéus, som innehade 20 tjänstår, 753 kronor 33 öre. Då dessa belopp emellertid torde böra minskas något i anledning därav att några pensionsavgifter icke blivit erlagda, syntes pensionerna böra bestämmas till 700 kronor för Öberg och 740 kronor för Medéus.

Med hänsyn till vad sålunda anförts anser jag mig böra förorda, att Öberg och Medéus efter sin avgång ur postverkets tjänst beredas årliga understöd, och torde på de av statskontoret anförda skäl understödsbeloppen böra bestämmas till 700 kronor för Öberg och 740 kronor för Medéus.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att tillfälliga kontorsbiträdena hos generalpoststyrelsen Emma Kristina Öberg, född Carlsdotter, och Karolina Dorothea Medéus, född Bosell, må från och med månaden näst efter den, under vilken de erhålla entledigande från sin anställning vid postverket, dock tidigast från och med den 1 januari 1924, under sin återstående livstid åtnjuta årliga understöd, att

utgå av postmedel, Öberg med 700 kronor och Medéus med 740 kronor.

3:o.

*Pension åt
lokomotiv-
föraren vid
Svartälvs
järnväg
J. Kjällmans
änka och barn.
Järnvägs-
styrelsen.*

Järnvägsstyrelsen har i skrivelse den 17 mars 1922 anmält, att avlidne lokomotivföraren vid Svartälvs järnväg Johan Kjällmans änka Hulda Lovisa Kjällman, född Funke, anhållit om pension. För egen del har styrelsen anfört:

Kjällman, som vore född den 20 oktober 1856, hade utan föregående extra tjänstgöring antagits till ordinarie lokomotivförare vid Svartälvs järnväg den 1 november 1888 samt kvarstått såsom sådan intill sin död den 4 juni 1921. Han hade ej varit delägare i någon pensionskassa, men hade genom järnvägens försorg för hans räkning i stället insatts ett visst belopp varje månad i sparbank. Behållningen av dessa medel hade den 30 juni 1921 uppgått till 5,023 kronor, varav järnvägen under tiden den 1 januari 1913—den 30 juni 1921 bidragit med ett belopp av 663 kronor.

Enligt vad den efter Kjällman upprättade bouppteckningen utvisade, hade han såsom stärbhusdelägare efterlämnat, förutom änkan, som vore född den 5 februari 1876, fyra barn, varav tre minderåriga, nämligen Margit Lovisa, född den 19 maj 1905, Nils Arent, född den 5 februari 1908, och Anna Lisa, född den 4 januari 1912. Behållningen i boet hade utgjort 14,146 kronor 3 öre.

Kjällmans arvode vid Svartälvs järnväg hade från och med 1919 utgjort 2,850 kronor per år samt medelavlöningen under femårsperioden 1916—1920 2,241 kronor, varjämte han erhållit krigstidstillägg enligt för enskilda järnvägar fastställda grunder.

Då Kungl. Maj:t till 1922 års riksdag avlätit proposition, nr 77, med förslag till bestämmelser angående rätt till pension för viss personal vid Svartälvs järnväg, torde, för den händelse sagda proposition komme att av riksdagen bifallas, pension jämväl böra, då särskilda skäl därtill föreläge, beredas änkor och barn efter befattningshavare tillhörande denna personal.

Styrelsen tillåte sig härvid framhålla, att den ställning i pensionshänseende, som enligt berörda förslag vore avsedd att beredas Svartälvs järnvägs personal, nära överensstämde med den, som jämlikt kungl. brevet den 4 juni 1920 tillkomme förutvarande personal vid den s. k. västkustbanan och vissa andra av staten övertagna enskilda banor, ävensom att riksdagen lämnat bifall till av Kungl. Maj:t till 1903, 1905, 1906, 1911, 1917 och 1918 års riksdagar avlätna särskilda propositioner rörande pensioner åt änkor och barn efter vid västkustbanan förut anställda befattningshavare, vilka icke tillhört någon pensionsinrättning och alltså varit i det närmaste likställda med i förutberörda förslag avsedda befattningshavare vid Svartälvs järnväg, som i likhet med Kjällman ej förvärvat delägarskap i enskilda järnvägarnas pensionskassa.

Enligt de principer, som följts vid beräkning av pension åt änkor och barn efter befattningshavare vid västkustbanan, och för vilka närmare redogjorts senast i Kungl. Maj:ts proposition, nr 22, till 1918 års riksdag, skulle pensionen till sökanden och hennes tre minderåriga barn uppgå till 684 kronor, motsvarande tjugoprocent av 3,420 kronor eller det belopp, varefter pension åt Kjällmans efterlevande skulle enligt stadgandet i § 3 av gällande reglemente för

statens järnvägars änke- och pupillkassa (sv. förf.-saml. 1910: 162 s. 5) hava beräknats, därest han varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Styrelsen ansåge sig emellertid böra ifrågasätta, huruvida ej i nu förevarande fall en annan princip lämpligen borde följas.

Enligt Kungl. Maj:ts förenämnda förslag till bestämmelser angående rätt till pension för personal vid Svartälvs järnväg, som vid statens övertagande av nämnda järnväg övergått i statens tjänst, skulle befattningshavare vid järnvägen, som ej vore delägare i någon pensionskassa, erhålla pension till belopp motsvarande vad han enligt lagen angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid kommunikationsverken skulle hava uppburit i pension, därest nämnda lag varit för honom gällande och hänsyn tagits allenast till den del av tjänstepensionen, som enligt § 26 av samma lag betraktas såsom statspension.

Följdes sistnämnda princip jämväl vid beräkning av pension till änkor och barn efter befattningshavare vid järnvägen, som ej varit delägare i någon pensionskassa, skulle pension till de efterlevande utgå med belopp, motsvarande vad de enligt gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa samt kungörelsen den 21 november 1919 (nr 758) med särskilda staganden angående tillfälliga förändringar i pensionsvillkoren för statens järnvägars änke- och pupillkassa skulle hava uppburit i pension, därest nämnda reglemente och kungörelse varit för dem gällande och hänsyn ej tagits till den del av pensionen, som kunde anses härflyta ur delägarnes egna bidrag. Denna del beräknades motsvara omkring två tredjedelar av hela pensionen.

Orsaken till att sistnämnda princip ej kommit till tillämpning i här ovan åsyftade fall vid beräkning av pensioner åt änkor efter befattningshavare vid västkustbanan vore att söka däri, att pensionerna i de flesta fall skulle, därest de beräknats i enlighet med denna princip, hava på grund av den relativt låga avlöning, befattningshavarna åtnjoto vid sin avgång ur statens järnvägars tjänst, utgjort alltför obetydliga belopp.

I det förevarande fallet syntes emellertid den av styrelsen nu föreslagna principen böra komma till användning med hänsyn *dels* därtill, att den avlöning, som skulle läggas till grund för pensionens beräkning, vore att betrakta såsom normal och anpassad efter på senare tid avslutade löneavtal vid de enskilda järnvägarna, *dels* ock till den relativt goda ekonomiska ställning, sökanden och hennes barn intoge.

Styrelsen tilläte sig jämväl framhålla, att, enligt de principer, som hittills tillämpats, pensionens storlek bestämts oberoende av det antal minderåriga barn, änkan haft att försörja, men att enligt de nu av styrelsen föreslagna grunderna pensionens storlek berodde på antalet minderåriga barn, samt att en tillämpning av dessa grunder möjliggjorde, att när pensionsrätt för änka eller barn upphörde, en reglering av pensions belopp kunde ske i full överensstämmelse med bestämmelserna i ovannämnda reglemente.

Enligt de av styrelsen föreslagna grunderna skulle pension utgå till sökanden och hennes barn med 442 kronor, utgörande en tredjedel av den pension, de skulle ägt uppbära, för den händelse Kjällman vid sin död varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Med anledning av vad ovanberörda proposition angående rätt till pension för personalen vid Svartälvs järnväg innehölle i fråga om sättet för bestridande av kostnaderna för denna personals pensionering syntes jämväl den pension, varom nu vore fråga, böra utgå av Svartälvs järnvägs medel.

På grund av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att åt sökanden och hennes ovanbemälda tre minderåriga barn måtte, under förutsättning att ovanberörda proposition nr 77 bleve av 1922 års riksdag bifallen, beredas en årlig pension att utgå från och med den 1 juli 1921 med 442 kronor per år i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av reglementet för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa; och föreslår styrelsen tillika, att det måtte stadgas såsom villkor för åtnjutande av denna förmån, att vederbörande skola till Svartälvs järnväg återbetala den del av förenämnda å sparbank insatta belopp, som motsvarar vad av järnvägens medel för sökandens mans räkning insatts under dennes tjänstetid.

Statskontoret. Mot förevarande framställning har statskontoret i utlåtande den 4 augusti 1922 icke funnit anledning till erinran.

Departements-
chefen. Till en början torde få erinras, att förenämnda proposition nr 77 till 1922 års riksdag blev av riksdagen bifallen. Då sålunda pensionsförhållandena för personalen vid Svartälvs järnväg numera blivit genom beslut av statsmakterna ordnade, synes det billigt, att i förekommande fall pension jämväl tillförsäkras änkor och barn efter befattningshavare, tillhörande denna personal. Jag vill alltså tillstyrka, att pension beredes änkan Kjällman och hennes minderåriga barn. Vad storleken av pensionsbeloppet beträffar, synes i betraktande av omständigheterna i förevarande fall en avvikelse från hittills i liknande frågor tillämpade grunder böra äga rum, och vill jag i sådant hänseende ansluta mig till den av järnvägsstyrelsen föreslagna principen, med vars tillämpning pensionen till änkan Kjällman och hennes minderåriga barn skulle bliva 442 kronor.

I likhet med vad som bestämts i fråga om pensioneringen av Svartälvs järnvägs personal synes jämväl nu förevarande pension böra gäldas med nämnda järnvägs medel ävensom för ändamålet tagas i anspråk vad av järnvägens medel insatts å sparbank för Kjällmans räkning, och torde, såsom jämväl järnvägsstyrelsen föreslagit, återbetalande av sistnämnda belopp böra stadgas såsom villkor för pensionens åtnjutande.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att till avlidne lokomotivföraren vid Svartälvs järnväg Johan Kjällmans änka Hulda Lovisa Kjällman, född

Funke, och makarnas minderåriga barn Margit Lovisa, Nils Arent och Anna Lisa må av Svartälvs järnvägs medel utbetalas pension till ett årligt belopp av 442 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1921 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor och barn efter delägare i nämnda kassa;

dels ock föreskriva, att vederbörande för åtnjutande av denna förmån skola vara skyldiga att till Svartälvs järnväg återbetala ett belopp, motsvarande vad av järnvägens medel för Kjällmans räkning insatts å sparbank under hans tjänstetid.

4:o.

I skrivelse den 9 mars 1922 har järnvägsstyrelsen meddelat, att förre banvakten Anders Perssons änka Petronella Persson anhållit om pension. För egen del har styrelsen anfört bland annat följande:

Efter att hava innehaft anställning vid Skåne—Hallands järnväg hade Persson, som vore född den 23 november 1839, i samband med statens förvärvande av nämnda järnväg den 1 januari 1896 överflyttats i statens järnvägars tjänst. Persson, som icke varit delägare i enskilda järnvägarnas pensionskassa, hade icke heller vunnit inträde i statens järnvägars änke- och pupillkassa. Sedan han den 1 januari 1914 erhållit avsked från statens järnvägar, hade han jämlikt kungl. brevet den 13 juni 1913 angående rätt till fyllnadspension eller pension för vissa tjänstemän vid statens järnvägar åtnjutit en årlig pension av 639 kronor.

Enligt vad den efter Persson upprättade bouppteckningen utvisade, hade han, som avlidit den 26 januari 1922, efterlämnat såsom stärbhusdelägare änka och sex till myndig ålder komna barn, samt en behållning i boet av 2,983 kronor 89 öre.

Perssons arvode vid statens järnvägar utgjorde 1913 1,140 kronor jämte 228 kronor i bostads- och bränsleersättning och 90 kronor i beklädnadsersättning.

På grund av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att åt sökanden måtte beredas en årlig pension, att utgå från och med den 1 februari 1922 i enlighet med de grunder, som i §§ 6 och 7 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa, och föreslår styrelsen beträffande pensionens storlek, att densamma måtte, i anslutning till de principer, som angivits senast i Kungl. Maj:ts proposition nr 22 till 1918 års riksdag angående pension till avlidne stationskarlen P. L. Linds änka och minderåriga dotter, bestämmas till ett årligt belopp av 274 kronor, motsvarande i avrundat tal 20 procent av 1,368 kronor eller det belopp, varefter sökandens pension skulle enligt stadgandet i § 3 av berörda

*Pension åt
banvakten
A. Perssons
änka Petro-
nella Persson.
Järnvägs-
styrelsen.*

reglemente hava beräknats, därest hennes man varit delägare i statens järnvägars änke- och pupillkassa.

Statskontoret. Statskontoret har i utlåtande den 25 april 1922 tillstyrkt framställningen, dock med det tillägg, att pensionsförmånen borde anvisas att utgå av trafikmedel.

Departements-
chefen. Att i förevarande fall bereda pension åt änkan Persson skulle endast innefatta ett tillämpande av de principer, som, på sätt järnvägsstyrelsen i sin skrivelse framhållit, redan blivit av statsmakterna godkända. Mot det av styrelsen föreslagna pensionsbeloppet, 274 kronor, som är beräknat i överensstämmelse med förut tillämpade grunder, har jag intet att erinra. Då Kungl. Maj:t genom beslut den 2 juni 1922 tilldelat änkan Persson ett tillfälligt understöd av 250 kronor, avseende tiden 1 februari —31 december 1922, torde pensionen böra utgå från och med den 1 januari 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till avlidne banvakten vid statens järnvägar Anders Perssons änka Petronella Persson må av trafikmedel utbetalas pension till ett årligt belopp av 274 kronor, att utgå från och med den 1 januari 1923 i enlighet med de grunder, som i § 6 av gällande reglemente för statens järnvägars änke- och pupillkassa stadgas rörande pensioner till änkor efter delägare i nämnda kassa.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o)—4:o) hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.